

УДК 342.25:[336.14:352](477)

DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V50\(2025\)-15](https://doi.org/10.31521/modecon.V50(2025)-15)

Мельник О. І., кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

ORCID ID: 0000-0001-8639-7755

e-mail: melnikoi@mnau.edu.ua

Красноноженко В. О., здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

ORCID ID: 0000-0002-7595-6539

e-mail: kvo20082004@gmail.com

Нестерчук Т. В., здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету, Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв, Україна

ORCID: 0009-0001-6140-774X

e-mail: tanjanesterthuk@gmail.com

Вплив децентралізації на формування та використання місцевих бюджетів України

Анотація. У статті розкрито наукові підходи до особливостей розвитку процесу децентралізації. Розглянуто та проаналізовано вплив бюджетної децентралізації на розвиток регіону (на прикладі територіальних громад Миколаївської області) з акцентуванням на зміну доходів та видатків. На основі порівняльного аналізу досліджено вплив децентралізації на структуру доходів та видатків бюджету обраного регіону. Наведено основні переваги та недоліки бюджетної децентралізації в Україні й обґрунтовано, що децентралізація має дієві наслідки у формуванні ефективного майбутнього розвитку громад. При цьому визначено необхідність адаптації бюджетної системи до нових вимог і завдань розвитку держави, а також розширення кількості джерел фінансування на рівні держави та регіонів з метою підвищення ефективності управління місцевими бюджетами.

Ключові слова: бюджет; децентралізація; територіальна громада; доходи; видатки.

Olha Melnyk, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance, Mykolayiv National Agrarian University, Mykolayiv, Ukraine

Krasnonozhenko Vitaliia, Applicant of Higher Education, Accounting and Finance Faculty, Mykolayiv National Agrarian University, Ukraine

Nesterchuk Tetyana, Applicant of Higher Education, Accounting and Finance Faculty, Mykolayiv National Agrarian University, Ukraine

The Effect of Decentralization on the Formation and Use of Municipal Budgets of Ukraine

Abstract. Introduction. An important task for the formation of public goods is to satisfy the needs of the population, therefore, for the best result, it is necessary to maximize the interest and activate the participation of citizens in the formation of local budgets and the management of funds. For efficiency from the economic side, financial decentralization should be carried out. As a result, spending powers are transferred and delegated, financial bases are created for local and regional self-government bodies, effective models of financial equalization are developed, and residents of the territorial community participate in solving local problems.

Purpose. Determine the essence of budget decentralization and to make an in-depth analysis of the impact of budget decentralization on the development of the region of the former Novobuz district, in particular, on new territorial communities (Novobuzsk MTG, Sofiivsk OTG and Vilnazaporizhsk OTG), with a focus on changes in income and expenses.

Results. The essence of decentralization was defined in the article. The influence of budget decentralization on the development of the region of the former Novobuzka district, in particular on new territorial communities (Novobuzka MTG, Sofiivska OTG, and Vilnozaporizka OTG), was considered and analyzed, with a focus on changes in income and expenses. The influence of decentralization on the structure of budget revenues and expenditures of the given region was also investigated on the basis of a comparative analysis. In addition, the main advantages and disadvantages of budgetary decentralization in Ukraine are indicated.

Conclusions. In the process of decentralization, the central bodies ensure the independence of local bodies in the performance of their powers, functions and tasks, taking into account the needs and interests of the OTG, and also effectively use budget expenditures. The budget and tax systems must undergo fundamental reforms in order to adapt to new requirements and

¹Стаття надійшла до редакції: 24.02.2025

Received: 24 February 2025

tasks, as well as to expand the number of funding sources at the state and regional levels in order to improve the efficiency of local budget management.

Keywords: *budget; decentralization; territorial community; income; expenditure.*

JEL Classification: H11, H61, H73, H77

Постановка проблеми. Бюджетна децентралізація в Україні є перспективною та стратегічно важливою реформою, що змінює парадигму розподілу фінансових ресурсів між різними рівнями влади. Ця реформа надає місцевим громадам значно більшу автономію та відповідальність за управління своїми фінансами, відкриваючи нові можливості для поліпшення якості життя громадян і сприяючи соціально-економічному розвитку регіонів. При цьому важливо детально розглянути та проаналізувати, як саме ця реформа впливає на конкретні адміністративні одиниці з метою підвищення ефективності їх діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання фінансової децентралізації та визначення її сутності було висвітлено у багатьох працях науковців, таких як: Т. Бутурлакiна [2], Б. Гурне [3], О. Кукарцев [4], О. Романенко [1] та інші. Вченими було проаналізовано умови впровадження децентралізації в Україні, а також визначені основні проблеми бюджетної децентралізації. Поряд з цим децентралізація системи фінансів нашої держави спонукає до подальшого детального аналізу її впливу на динамічний прогрес бюджетного процесу в Україні.

Формулювання цілей дослідження. Метою дослідження є визначення впливу бюджетної децентралізації на розвиток регіону (на прикладі територіальних громад Миколаївської області).

Виклад основного матеріалу дослідження. Бюджетну децентралізацію можна визначити комплексною реформою, спрямованою на трансформацію всієї системи управління державою з метою надання громадам можливості самостійно визначати, реалізовувати пріоритети соціально-економічної та фінансової політики, а також нести відповідальність за їх виконання. Насамперед, важливим завданням для формування громадських благ є задоволення потреб населення, тому для кращого результату необхідно максимально зацікавити та активізувати участь громадян у формуванні місцевих бюджетів й розпорядженні коштами.

Для забезпечення економічної ефективності важливим є проведення фінансової децентралізації. Результатом цього є передавання та делегування видаткових повноважень, створення фінансової бази для органів місцевого й регіонального самоврядування, розробка ефективних моделей фінансового вирівнювання, а також забезпечення участі жителів територіальної громади у вирішенні місцевих проблем.

Дослідження економістів та науковців свідчать про те, що поняття децентралізації є досить різноманітним

та багатограним. Термін «децентралізація» походить від латинської як *de* - проти, *centralis* – центр та означає знищення, усунення чи послаблення централізації [1]. Тобто, це система, яка розподіляє компетенції між державним та місцевим рівнями управління та розширює права останніх. Роль децентралізації у формуванні систем місцевого самоврядування є визначальною. Адже децентралізація – це система управління, яка делегує деякі функції центральної влади органам місцевого самоврядування [2]. На думку Б. Гурне [3, с. 88], децентралізацію називають методом територіальної організації влади, за яким держави передають повноваження щодо прийняття рішень щодо певних питань чи у визначених сферах установам місцевого рівня або рівня регіону, які не є системою виконавчої влади і є відносно незалежними від неї [3, с. 88]. Натомість, науковець О. Кукарцев [4, с. 103] визначає даний термін як усунення або послаблення функцій центру і появу цих функцій в інших організаційних структурах з певним ступенем самостійності [4, с. 103].

Необхідно зазначити, що зміни у системі управління України почалися із ухвалення Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [5] у 2015 році, після чого у 2016 році ОТГ перейшли на нові міжбюджетні відносини із бюджетом держави. Вже із прийняттям відповідних змін до Бюджетного кодексу [6], а також до Податкового кодексу [6], де були надані стабільні джерела доходів та додаткові бюджетні повноваження для їх реалізації, відбулась децентралізація місцевих бюджетів.

Надалі розглянемо вплив децентралізації на розвиток регіону на прикладі колишнього Новобузького району Миколаївської області.

До початку процесу децентралізації в Новобузькому районі налічувалося 58 населених пунктів, включаючи одне місто і 57 сіл. Ці населені пункти входили до складу міської та дванадцяти сільських рад, а саме: Баратівська, Березнегуватська, Вільнозапорізька, Кам'янська, Новомиколаївська, Новомихайлівська, Новополтавська, Новоюр'ївська, Новохристофорівська, Розанівська, Софіївська і Шевченківська [8].

Внаслідок адміністративно-територіальної реформи, що відбулась 17 липня 2020 року, на території колишнього Новобузького району утворилися 3 нові територіальні громади, а саме: Новобузька МТГ, Софіївська ОТГ та Вільнозапорізька ОТГ [9].

Розглянемо, яким чином змінилося виконання бюджету за доходами даного регіону (табл. 1).

Таблиця 1 Вплив децентралізації на виконання бюджету за доходами (на прикладі Новобузького району Миколаївської області), грн

Роки	Доходи	Новобузький район	Новобузька МТГ	Софіївська ОТГ	Вільнозапорізька ОТГ
2018	План	324 992 449	-	-	-
	Факт	332 665 833	-	-	-
	% виконання	102,36	-	-	-
2019	План	323 462 847	-	-	-
	Факт	317 255 268	-	-	-
	% виконання	98,08	-	-	-
2020	План	-	122 302 178	29 714 995	25 050 721
	Факт	-	128 950 048	31 320 543	26 547 694
	% виконання	-	105,43	105,4	105,97
2021	План	-	151 991 794	55 464 463	51 636 236
	Факт	-	157 553 833	58 822 422	54 033 858
	% виконання	-	103,65	106,05	104,64
2022	План	-	142 217 134	48 788 956	60 170 862
	Факт	-	145 899 256	53 013 966	69 242 774
	% виконання	-	102,58	108,65	115,07

Джерело: побудовано та узагальнено авторами на основі [10]

Дані табл. 1 свідчать про позитивний вплив децентралізації на розвиток регіону (колишнього Новобузького району), особливо з точки зору виконання бюджету за доходами. У перших двох роках (2018 р. і 2019 р.), коли ще не були сформовані нові територіальні громади, планові доходи були виконані на рівні близько 98-102 відсотків. Це свідчить про стабільність фінансового стану колишнього Новобузького району в цей період.

Однак, з моменту утворення трьох нових територіальних громад у 2020 році, стало помітно покращення ситуації щодо виконання бюджету. Новобузька МТГ, Софіївська ОТГ та Вільнозапорізька ОТГ досягли високих показників виконання бюджету, які становлять в середньому більше 105 відсотків.

Крім того, у 2022 р. виконання бюджету у нових територіальних громадах є вищим за планові показники: Новобузька МТГ виконала бюджет на рівні 102,58%; Софіївська ОТГ – на рівні 108,65%; Вільнозапорізька ОТГ – на рівні 115,07 відсотків. Це свідчить про активність та розвиток громад, які змогли залучити більше коштів і забезпечити більш високий рівень життя для своїх мешканців.

Надалі проаналізуємо виконання бюджету за видатками даного регіону (табл. 2).

Таким чином, вплив децентралізації на виконання бюджету за видатками також має свої особливості.

Дані табл. 2 свідчать про відповідні зміни у фінансовій діяльності регіону (колишнього Новобузького району).

Так, у 2018 р. і 2019 р. планові видатки були в середньому виконані на рівні близько 93-97 відсотків. У цей період, коли ще не були сформовані нові територіальні громади, видатки відзначалися стабільністю і фінансовий стан регіону був під контролем. Однак, після утворення нових територіальних громад у 2020 році, прослідковується нестабільність виконання планових видатків у нових територіальних громадах. Найнижчий показник виконання видатків зафіксований у Вільнозапорізькій ОТГ у 2022 р., де він склав всього 84,2 відсотків. Це свідчить про труднощі у фінансуванні програм та проєктів у цій громаді.

В цілому, зміни у виконанні бюджету за видатками свідчать про необхідність ретельного фінансового управління в нових територіальних громадах, а також про потребу удосконалення фінансової стратегії для забезпечення сталого розвитку та задоволення потреб населення. Також, важливо враховувати, що впровадження децентралізації може вимагати додаткових зусиль у залученні фінансових ресурсів та оптимізації витрат для забезпечення ефективного функціонування нових громад.

Таблиця 2 Вплив децентралізації на виконання бюджету за видатками (на прикладі Новобузького району Миколаївської області), грн

Роки	Видатки	Новобузький район	Новобузька МТГ	Софіївська ОТГ	Вільнозапорізька ОТГ
2018	План	345 940 648	-	-	-
	Факт	335 708 840	-	-	-
	% виконання	97,04	-	-	-
2019	План	338 033 100	-	-	-
	Факт	316 758 154	-	-	-
	% виконання	93,7	-	-	-
2020	План	-	127 251 216	31 010 358	26 724 231
	Факт	-	116 749 772	29 076 632	23 886 291
	% виконання	-	91,74	93,76	89,38
2021	План	-	169 058 274	60 154 755	60 241 156
	Факт	-	165 180 179	57 508 000	56 203 856
	% виконання	-	97,7	95,6	93,29
2022	План	-	145 517 029	53 856 056	65 952 524
	Факт	-	140 889 535	52 791 911	55 535 279

Джерело: побудовано та узагальнено авторами на основі [10]

Поглиблюючи дослідження, нами проведено порівняльний аналіз впливу децентралізації на структуру доходів та видатків бюджету даного регіону (табл. 3, табл. 4). На основі даних табл. 3 порівнюємо структуру бюджету за доходами між колишнім Новобузьким районом у 2019 році та новими територіальними громадами (Новобузька МТГ, Софіївська ОТГ, Вільнозапорізька ОТГ) у 2022 році.

Таблиця 3 Порівняння структури бюджету за доходами між Новобузьким районом (2019 р.) та новими територіальними громадами (2022р.)

Доходи	Новобузький район		Новобузька МТГ		Софіївська ОТГ		Вільнозапорізька ОТГ	
	Сума, тис. грн	Питома вага, %	Сума, тис. грн	Питома вага, %	Сума, тис. грн	Питома вага, %	Сума, тис. грн	Питома вага, %
1. Податкові надходження	85 265	26,88	77 142	52,87	23 584	44,49	42 367	61,19
2. Неподаткові надходження	13 747	4,33	5 909	4,05	4 533	8,55	606	0,88
3. Доходи від операцій з капіталом	4	0,0	7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Офіційні трансферти	217 839	68,66	62 663	42,95	24 897	46,96	24 742	35,73
5. Цільові фонди	400	0,13	179	0,12	0,0	0,0	1 528	2,21
Разом	317 255	100,0	145 899	100,0	53 014	100,0	69 243	100,0

Джерело: побудовано та узагальнено авторами на основі [10]

Як свідчать дані табл. 3, у 2019 р. податкові надходження становили значну частину доходів в колишньому Новобузькому районі, складаючи понад 26% від загальної суми доходів. Проте, в нових

територіальних громадах у 2022 році їх питома вага зросла більш ніж удвічі: Новобузька МТГ – 52,87%, Софіївська ОТГ – 44,49%, і Вільнозапорізька ОТГ – 61,19 відсотків. Це свідчить про те, що зміни, пов'язані із впровадженням децентралізації, вплинули на структуру доходів, а саме – підвищення питомих ваг податкових надходжень.

Щодо неподаткових надходжень у нових територіальних громадах, то вони також зазнали змін порівняно з їх часткою у колишньому Новобузькому районі. Зокрема, питома вага неподаткових надходжень у Софіївській ОТГ має значно більший відсоток і становить 8,55%, а Вільнозапорізька ОТГ

найменший – 0,88 відсотків. При цьому у Новобузькій МТГ їх частка не значно відрізняється від аналогічного показника надходжень у колишньому Новобузькому районі.

У 2022 році у нових територіальних громадах відсутні доходи від операцій з капіталом, що свідчить про несуттєву роль таких доходів у бюджетах громад.

При цьому вагомим джерелом доходів для нових територіальних громад залишилися офіційні трансфери (35,73-46,96 відсотків). Однак у порівнянні з колишнім Новобузьким районом їх обсяг значно зменшився (табл. 3).

Таблиця 3 Порівняння структури бюджету за видатками між Новобузьким районом (2019 р.) та новими територіальними громадами (2022р.)

Видатки	Новобузький район		Новобузька МТГ		Софіївська ОТГ		Вільнозапорізька ОТГ	
	Сума, тис. грн	Питома вага, %	Сума, тис. грн	Питома вага, %	Сума, тис. грн	Питома вага, %	Сума, тис. грн	Питома вага, %
Загальнодержавні функції	38 519	12,16	18 149	12,88	10 122	19,17	10 760	19,37
Громадський порядок, безпека та судова влада	141	0,04	2 793	1,98	108	0,20	835	1,50
Економічна діяльність	12 245	3,87	195	0,14	737	1,40	6 305	11,35
Охорона навколишнього природного середовища	3	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Житлово-комунальне господарство	11 762	3,71	11 005	7,81	2 211	4,19	1 126	2,03
Охорона здоров'я	30 298	9,57	4 792	3,40	0,00	0,00	0,00	0,00
Духовний та фізичний розвиток	11 794	3,72	10 007	7,10	2 196	4,16	1 935	3,48
Освіта	115 609	36,50	86 127	61,13	33 165	62,82	33 265	59,90
Соціальний захист та соціальне забезпечення	96 388	30,43	7 821	5,55	4 254	8,06	1 309	2,36
Разом	316 758	100,0	140 890	100,0	52 792	100,0	55 535	100,0

Джерело: побудовано та узагальнено авторами на основі [1]

Щодо цільових фондів, то вони мають незначну питому вагу у загальному обсязі доходів у всіх громадах (0,12-2,21 відсотків). Така ж тенденція спостерігалася і в цілому по колишньому Новобузькому районі – 0,13 відсотків.

Відтак, децентралізація призвела до змін у структурі доходів нових територіальних громад, зменшивши роль офіційних трансфертів і збільшивши обсяги податкових надходжень та неподаткових надходжень. Надалі здійснимо порівняння структури бюджету за видатками між колишнім Новобузьким районом у 2019 році та новими територіальними громадами (Новобузька МТГ, Софіївська ОТГ, Вільнозапорізька ОТГ) у 2022 році (табл. 4). У бюджеті

кожної наведеної адміністративно-територіальній одиниці можна виокремити три види видатків з найбільшою питоною вагою, що вказує на пріоритетні напрями розвитку регіону. Зокрема, Новобузький район: 1) освіта; 2) соціальний захист та соціальне забезпечення; 3) загальнодержавні функції.

Новобузька МТГ: 1) освіта; 2) загальнодержавні функції; 3) житлово-комунальне господарство.

Софіївська ОТГ: 1) освіта; 2) загальнодержавні функції; 3) соціальний захист та соціальне забезпечення. Вільнозапорізька ОТГ: 1) освіта; 2) загальнодержавні функції; 3) економічна діяльність.

Відтак, освіта є найбільш важливим напрямом розвитку для всіх трьох громад, що вказує на

важливість фінансування розвитку сучасних освітніх програм та інфраструктури. Фінансування загальнодержавних функцій також залишається важливим для управління і координації роботи громади. Окрім цього, кожна громада має власні визначені потреби в розвитку таких напрямів: житлово-комунальне господарство – для Новобузької ОТГ; соціальний захист – для Софіївської ОТГ; економічна діяльність – для Вільнозапорізької ОТГ. Ці напрями визначають стратегічні завдання та можливості для кожної громади в подальшому її розвитку та інвестуванні коштів у покращення якості життя їх мешканців. При цьому актуальним завданням є забезпечення розвитку об'єднаних територіальних громад через самофінансування [11], в т.ч. за рахунок альтернативних джерел фінансування.

Слід зазначити, що бюджетна децентралізація в Україні має свої переваги та недоліки. Основними перевагами є:

- фінансова самостійність місцевих бюджетів, ОТГ отримали право на прямі міжбюджетні відносини;
- збільшення кількості податків та визначення їх відсотку, де вони залишаються на місцях та не зараховуються до загального державного бюджету;
- запроваджені нові види трансфертних платежів, включаючи базові дотації, освітні субвенції, медичні субвенції та інші субвенції;
- крім казначейських рахунків, місцеві органи влади також мають можливість розміщувати свої власні доходи в банківських установах;
- органи місцевого самоврядування можуть брати позики в міжнародних фінансових організаціях

під власні гарантії, використовуючи ці кошти для розвитку соціальної інфраструктури.

Серед недоліків визначено такі:

- незначна кількість джерел фінансування на рівні держави та регіоні, в результаті чого знижується ефективність управління місцевим бюджетом;
- необхідність адаптації бюджетної системи до нових вимог і завдань розвитку держави.

В Україні працює понад 600 компаній з польським капіталом. Перше місце, серед польських інвестицій, посідає переробна промисловість – 4,7%, на другому фінансова та страхова діяльність (5,8%), та гуртова торгівля – 2,3%. (140 млн дол. США).

Висновки. Отже, на сьогодні процес децентралізації набуває все більшої актуальності, а відповідно – дискусій у наукових колах. Насамперед бюджетна децентралізація відіграє важливу роль у розвитку держави та її місцевих бюджетів. Підтримуємо позицію, що завдяки цій реформі, стан бюджетів державного та місцевого рівнів матиме позитивну тенденцію. У процесі децентралізації центральні органи мають забезпечити незалежність місцевих органів у виконанні своїх повноважень, функцій і завдань з урахуванням потреб та інтересів ОТГ, а також ефективно використовувати бюджетні кошти. Бюджетна та податкова системи повинні зазнати відповідних змін, щоб адаптуватися до нових вимог і завдань сучасності.

Доведено, що фіскальна децентралізація значно впливає на забезпечення територіальних громад фінансовими ресурсами. При цьому децентралізація має дієві наслідки у формуванні ефективного майбутнього розвитку територіальних громад.

Література:

1. Романенко О. Р. Фінанси : підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2003. 312 с.
2. Бутурлак Т. О. Фінансова децентралізація як фактор економічного зростання регіонів. Науковий вісник Ужгородського університету. 2010. № 31. URL: www.nbu.gov.ua/portal/natural/Nvu/Ekoi/2010_31/statti/4_8.htm.
3. Гурне Б. Державне управління: підручник. Київ : Основи, 1994. 165 с.
4. Кукарцев О. Інституціональні механізми регіональної політики: централізація і децентралізація влади. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». 2007. № 19. С. 102 - 108.
5. Про добровільне об'єднання територіальних громад : Закон України від 05.02.2015 р. № 157-VIII ; станом на 14 трав. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>.
6. Бюджетний кодекс України : Кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI ; станом на 13 верес. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.
7. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI ; станом на 3 верес. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
8. Новобузький район. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B1%D1%83%D0%B7%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D1%80%D0%B0%D0%B9%D0%BE%D0%BD#cite_note-golos-1.
9. Про утворення та ліквідацію районів : Постанова Верховної Ради України від 17.07.2020 р. № 807-IX; станом на 23 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/807-20#Text>.
10. Місцеві бюджети. URL: <https://openbudget.gov.ua/local-budget?id=1410000000>.
11. Мельник О. І., Лісова А. А. Перспективні напрями фінансового забезпечення розвитку об'єднаних територіальних громад. Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка». 2019. № 12. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.12.159>.

References:

1. Romanenko, O. R. (2003). Finances. Center for educational literature.
2. Buturlakina, T. O. (2010). Financial decentralization as a factor in the economic growth of regions. Scientific Bulletin of Uzhhorod University, 31. https://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Nvu/Ekoi/2010_31/statti/4_8.htm.

3. Gurne, B. (1994). Public administration. Basics.
4. Kukartsev, O. (2007). Institutional mechanisms of regional policy: centralization and decentralization of power. Herald of the National University «Lviv Polytechnic», 19, 102-108.
5. Verkhovna Rada of Ukraine. (2020) On the voluntary association of territorial communities. №157-VIII <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/157-19#Text>.
6. Verkhovna Rada of Ukraine. (2024) Budget Code of Ukraine. №2456-VI. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text>.
7. Verkhovna Rada of Ukraine. (2024). Tax Code of Ukraine. № 2755-VI. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
8. Novobuzky district. (2024). https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D0%B1%D1%83%D0%B7%D1%8C%D0%BA%D0%B8%D0%B9_%D1%80%D0%B0%D0%B9%D0%BE%D0%BD#cite_note-golos-1.
9. Verkhovna Rada of Ukraine. (2023). About the formation and liquidation of districts. №807-IX. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/807-20#Text>.
10. Open budget. (2024). Local budgets. <https://openbudget.gov.ua/local-budget?id=1410000000>.
11. Melnyk, O. & Lisova, A. (2019). Prospective directions of financial support for development of united territorial communities. Efektyvna ekonomika, 12. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.12.159>.



Ця робота ліцензована Creative Commons Attribution 4.0 International License